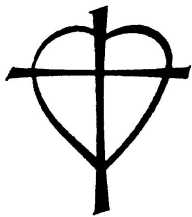


FJÄRDE SÖNDAGEN EFTER TRINITATIS

DOMINICA QUARTA



Text: Matt 7: 1-16. Predikan av Asbjörn Hjorthaug (ELBK)

I dag har vi lest fra Bergprekenen hvor Jesus underviser disiplene om og i loven. I 3. Mos 11 står det: *«For jeg er Herren deres Gud. Dere skal hellige dere og være hellige; for jeg er hellig.»* I Matt 5 heter det: *«Vær da fullkomne, slik som deres himmelske Far er fullkommen.»* Gud er hellig og fullkommen. Som Guds barn skal vi leve etter Guds hellige vilje med våre ord, med våre handlinger og gjerninger. Loven krever fullkommen lydighet i handlinger, tanke og sinn. Adam og Eva brøt med Guds hellige vilje og tok av livets tre. De var skapt i Guds bilde, men i og med syndefallet tapte de dette bilde. Det å være skapt i Guds bilde bestod i en fullkommen visdom og klokskap, rettferdighet og hellighet. Hele livet ville vært et evig liv i harmoni med Gud. Guds lov og vilje var etter skapelsen for Adam og Eva en helt naturlig sak, og det hele gikk av seg selv. Med syndens inntreden ble det synden og opprøret mot Guds vilje som ble det naturlige for menneskene. Med synden kom også døden. Men selv om mennesket forandret seg totalt etter syndefallet, kan Guds bud og hellige vilje ikke endres. Den står fast. Til alle tider har mennesker prøvd å forandre på Guds bud og gode vilje. De vil ikke akseptere Guds vilje. Mennesket har til alle tider ønsket å ha frihet til å bestemme hva som er rett og sant. Mennesket tar Guds plass, og Bibelen som norm og ramme for livet, tar en avstand i fra og bekjemper. Her følger mange predikanter og prester etter. Bibelen er ikke lenger Guds evige ord, men noe som kan tolkes og tilpasses alle situasjoner og til den tiden en lever i. Men for oss som bekjennende kristne står det fast: *«For jeg er Herren deres Gud. Dere skal være hellige; for jeg er hellig.»* Og i Bergprekenen lærer Jesus klart: *«Sannelig, jeg sier dere: Før himmel og jord forgår, skal ikke den minste bokstav eller en eneste tordel i loven forgå - for alt er skjedd.»* Matt 5,18
Guds ord er uforanderlig og står fast til evig tid.

I dagens tekst kommer Jesus inn på dette med å dømme sine medmennesker. *«Døm ikke, for at dere ikke skal bli dømt!»* Matt 7,1. Jesus advarer mot dømmesyke. For å forstå bakgrunnen for dette må vi se på det foregående i Matt 5 *«Ja, jeg sier dere: Dersom ikke deres rettferdighet langt overgår de skriftlærdes og fariseernes, kommer dere aldri inn i himmelriket.»* Fariseerne lærte at den rettferdigheten de trengte for Gud var opp til dem selv og skaffe til veie. Det var viktig å vise fram til alle at de hadde rett, at de var mer fullkomne enn folk flest i sin livsførsel, i sine gjerninger og handlinger. Det førte til at de opptrådte hovmodige og egenrettferdige og klaget på andres livsførsel. En gang kritiserer de Jesus for å spise med tollere og syndere, og en annen gang ble Jesus ble kritisert for ikke å holde sabbatsbudet. De var stadig på jakt etter å finne feil hos andre, mens de selv la vinn på at alt skulle være rett. Men Jesus tok dem i skole gang etter gang. Han påpekte at de var som hvitkalkede graver å se på, men inne i graven var det mark og ormer. Feilfrie uten på, men innvendig hadde de onde tanker, synd og begjær. Jesus påpeker at Gud krever en fullkommen rettferdighet i det ytre og det indre. Fariseerne brukte loven til å blankpusse sitt ytre, mens de ikke innså at loven også omfatter hvordan de var i sitt hjerte. Da blir det å dømme andre, noe en forsvarer seg selv med, noe en beskytter seg selv med. Jesus advarer nå sine egne disipler mot dømmesyken. Den er en fare for oss alle. *«Døm ikke, for at dere ikke skal bli dømt! Etter dommen dere dommer med, skal dere selv få dom, og i samme mål som dere selv måler opp med, skal det også måles opp til dere.»* Matt 7,1-2

Hva slags dom er det her Jesus advarer sine disipler imot? Her handler det om en dom som hører Herren til: *«han som skal dømme levende og døde»* 2TI 4,1. Vi skal dømme om falsk og rett lære, vi skal si i fra når Guds bud brytes. Men vi skal ikke sette oss til dommer over et menneske, deres motiv og tanker. Vi kan ikke se inn i et menneskets hjerte for å konstatere om troen finnes, det ligger hos Gud. Jesus kom med tilgivelse og syndenes forlatelse, ikke med fordømmelse for alle mennesker. Det kan være gode grunner for å kritisere andres livsførsel, men pass på så du ikke gjennom en slik kritikk ønsker å framheve deg selv som mer rettferdig og fullkommen enn andre. Da er det av dømmesyke og ikke av kjærlighet og omsorg. Da returneres kritikken til deg selv. Du er ikke bedre enn andre. Du er selv en synder som er gjenstand for Jesu tilgivelse. Fariseerne kom med en kvinne som var grepet i synd. De ville at Jesus skulle dømme henne. Hun var alt dømt av fariseerne. Jesus svarte dem at de som er uten skyld kan kaste den første stein. Da gikk de alle bort skyldige med bøyd nakke og Jesus sier til kvinnen: *«Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort og synd ikke mere.»*

Dømmesyken er kjærlighetsløs, preget av egenrettferdighet og selvhevdelse på andres bekostning. Baktalelse er en del av dette og det rammes av det 8 bud om at du ikke skal si falskt vitnesbyrd om din neste. Det er å ta tak i rykter og løse omtaler for derved å latterliggjøre andre og hevde seg selv. Det er også stadig å kritisere en annen

ut fra bud og regler som ikke Skriften sier noe om. Setter en seg til dommer over andres liv på denne måten, vil en selv bli dømt av Gud sier Jesus.

Videre taler Jesus om splinten og bjelken. Jesus antar at det vanligvis forholder seg slik at en dømmesyk er blind for egne feil og mangler og ser bare tilsvarende hos andre. Dette er et trekk vi alle kjenner igjen. Ordet «ser» betyr ikke bare passivt å registrere andres feil. Det er ikke dette som er galt. Det kan vi ikke gjøre noe med. Men det greske ordet for ser betyr å rette sitt øye eller oppmerksomhet på noe, være aktiv, utforskende, nysgjerrig osv. Men vær oppmerksom på at det ikke er selve handlingen Jesus tar hard på, men det forskrekkelige faktum at vi ikke ser våre egne feil. Små moralske feil hos andre er vi eksperter på å rope opp om, mens alvorlige ting ved vårt eget liv registrerer vi ikke. Bildet er så urimelig at det klart viser vår syndige naturs udugelighet til å bedømme det åndelige hos andre. Vi kan ikke med en bjelke i vårt eget øye med rette kritisere andre til enhver tid. Vår egen målestokk blir gal. Skal det sies noe om andre mennesker, så kan vi bare holde fram hva Skriften sier og formaner. I v 4 prøver noen å unnskyldes seg med at det å dømme andre er en kjærlighetshandling ved å ta ut splinten av sin nestes øye. Den som dømmer unnskylder seg ofte med dette at han vil hjelpe andre. Men Jesus viser hvor fullstendig inkompetent den dømmende er. Han er en hykler. Det går ikke an å dømme andre uten å ha en rett innsikt om seg selv. Med en bjelke i sitt eget øye er du og jeg ikke i stand til å dømme rett. Hva skal vi da gjøre? Ta bort bjelken av ditt eget øye. Erkjenn dine egne synder, så får vi se hvor mye det blir igjen av kritikken av andre. Det fantastiske ved å være en kristen og i et kristent fellesskap er at alle er syndere og som har behov for syndenes forlatelse. Å gå til gudstjeneste og messe er å få oppgradert seg i forhold til hvordan Gud ser oss i Kristus. Utenfor blir vi så opptatt av egne klær og andres væremåte, men her alle syndere og ett og rettferdige i Kristus. Dømmesyke gjelder ofte sladder, baktalelser, ting som ikke Skriften sier noe om og som hører hjemme under den kristne frihet. Men friheten innebærer trygghet for det som er sant og rett. Derfor skal vi formane hverandre med Guds ord, ikke med egne bud og regler.

Til slutt har Jesus et sentralt og viktig ord. Det er et ord til en bekjennelseskirke og er på en måte en grunnsetning i alt kristent fellesskap: «*Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin; de vil bare trampe dem ned, vende seg mot dere og rive dere i stykker.*» Her drar Jesus opp en grense for sine disipler. Vi skal ikke gå fullstendig kritikkløse i omgangen med verdens mennesker som Jesus her sammenligner med hunder og svin. «*Hold øye med hundene, med de onde arbeiderne, de som skamskjerer seg.*» Fil 3,2 Peter skriver om de som har lært sannheten å kjenne for så å falle fra og gått bort fra Kristus

«*Da er det gått med dem som det treffende heter i ordtaket: Hunden vender tilbake til sitt eget spy, og: Ikke for er grisen vasket, så velter den seg i sølen.*» 2PE 2,22. Når en kommer bort i slike mennesker sier Jesus skal en være på vakt. Her er mennesker som fører falsk lære og som har falt bort fra sannheten som de engang kjente. Overfor disse skal en være forsiktig med hellige ting. Det hellige og perler er bilder på evangeliet. En dyrebar og umistelig skatt. «*Gi ikke hundene det hellige.*» Hundene skal ha mat og ofte får de kjøttrester.

Offerkjøtt er billedlig uttrykk for det hellige. «*De skal spise dette soningsoffer, som bæres fram for dem når de innsettes som prester og vies. Ingen annen må spise av det; for det er hellig.*» 2MO 29,33. Det er innlysende at det er helt forkastelig å gi hundene offerkjøtt. En skal ikke forkynne evangeliet for falske lærere, hyklere og ubotferdige. Her skal loven i all sin bredde forkynnes. Evangeliet skal uten begrensning, fritt og gratis, rekkes og forkynnes for syndere.

«*kast ikke deres perler for svin.*» Perlene ligner dyrefor som erter og eikenøtter. Svinene tror det er mat og kaster seg over det, men de vil fort oppdage hva det er og tramper det ned i sølen. I skuffelsen over å ikke fått mat kan de bli aggressive og vende seg i mot oss. Disiplene skal tenke seg om når de går ut at de ikke bærer Guds ord sannhet til slike som åpenbart ringakter og spotter det og gjør det til latter. Guds ord sannhet skal vernes. Noe verre vannhelligelse av offerkjøttet en å gi det til ville og urene hunder, kunne vel ikke tenkes.

Når det gjelder perlene og svinene så er det her samme sak, men her vender også svinene seg mot giveren og river de i stykker i skuffelse og vrede. Jesus ber om at de tar forsiktighetsregler og ikke går og oppsøker farene. Vi skal ikke dra i gang en diskusjon om de hellige ting med mennesker som spotter og forakter evangeliet. Ofte kan det være slik at når noen forkaster det vi sier, forakter det, spotter – så kan det være rett å trekke seg bort slik Jesus anbefaler sine disipler.

At dette ikke kan gjelde den offentlige forkynnelse av Guds ord sier seg selv. Den skal være offentlig for alle. Jesus taler jo her i v 1-5 om omgangen med alle slags mennesker. Men her er et klart ord om kirkefellesskap og nattverden. Formaningene om å dømme gjelder ikke dette å dømme om falsk og rett lære, sannhet og løgn. Vi skal ikke rekke nattverdens sakrament til de som avviker fra Guds ords lære i handling, ord og praksis. Det er harde ord å møte mennesker med. Men Jesus er enda hardere og enda mer klarspråklig: En skal ikke kaste perler for svin. En større skatt en Jesu legeme og blod til syndenes forlatelse, finnes ikke. Den som forakter skriften, og det som forkynnes i forsamlingen, den trækker perlene ned. En slik person skal ikke fortsette med å få perler, men loven. Mot en slik må forsamlingen gripe inn slik Matt 18 forskriver det.

Luther: «*Det er derfor Kristus lærer oss kunsten at når vi ser en slik hund eller et svin, ta avstand fra de som vi gjør med svermeråndene og ikke ha noe fellesskap med dem - vegre å rekke dem det hellige sakrament og ikke gi dem evangeliet til trost uten opplyse dem om at de ikke får noe av Kristus, vår skatt*» Når vi gjør det har vi holdt perlene vekke fra dem. Luther fortsetter med at først må de si ja til vår preken og erkjenne at vi har skatten, før de kan få dem. Dette viser oss at vi ikke avløser mennesker som ikke bekjenner sine synder og som ikke vil bekjenne, lære og tro slik Guds ord foreskriver det.

Dette sier også noe om prekenembetet. Gjennom prekenembetet får du utdelt perlene, evangeliet. Å forakte prekenembetet er å forakte Guds ord. Å forakte nådemidlene er å trampe disse under dine føtter. Gud gi oss

nåde til å holde fast på skatten så ingen tar den fra oss. Amen.